

## Разбирање на политиката

### Работно досие 1: Како јас можам да ја обработам темата политика во мојата настава по образование за демократско граѓанство и човекови права?

Во образованието за демократско граѓанство и образованието за човекови права учениците би требало да научат да разбираат што е тоа политика. Сепак што всушност се подразбира под политика? Што е тоа што ја прави темата политичка? Следниов пример е соодветен како вовед.

#### Еден типичен пример

Еден мал град во еден рурален предел има училиште кое не го посетуваат само децата од градот, туку исто така и деца на 20 км од регионот. На овие деца на располагање им стои автобус. Градската управа ги поддржува фамилиите со ниски приходи, пред сè таквите кои имаат две или повеќе деца на задолжително школување. Овие семејства добиваат попуст за превоз од 25% до 75%.

Сега економската криза предизвика масовни загуби кај даночните приходи. Претставниците на градското собрание сега дискутираат како би можеле да се скратат трошоците за да може колку што е можно да се намали задолжувањето. Одредени влијателни политичари и коментатори предложија намалување или дури и кретење на бонусот за училишниот автобус. Тие аргументираат дека скратувањето на издатоците навистина е значително, сепак поделено на толку семејства, што поединечните семејства едвај би го почувствувале. Многу семејства сепак не го делат ова мислење и бараат задржување на семејните бонуси во нивната актуелна форма.

Типичниот пример е измислен, но во време на рецесија би можел да биде типичен за многубројни дебати за намалување на јавните давачки. Што во овој случај е политичко?

#### Моделот на тридимензионалниот поим на политиката

Поимот на политиката може различно да се сфати. Тој разликува

- содржини (policy),
- процеси на одлучување (politics) и
- институции (polity).

Кај содржинската димензија на политиката (policy) се работи за тоа што поединечни актери се залагаат за нивните интереси или дискутираат како еден проблем или дилема може да се идентификува и реши. Понекогаш се формираат лоби групи кои се обидуваат нивните колективни интереси да ги применат со лобирање. Дебатите и контроверзиите се дел од политичкото функционирање на ова рамниште; тие се израз на разноликоста на интереси и мислења во плуралистичките општества и не мора да се стравува, сè додека различните мислења се решаваат со мирољубиви средства.

Кај процесуалната димензија на политиката (politics) се работи за изнаоѓање на решенија.

Политичките проблеми често се итни бидејќи ги засегаат или интересите на општеството како целина или една голема група од населението. Бидејќи засегаат бараат мерки, дебатите мора да доведат до решение кое на крајот ќе се спроведе во дело.

Институционалната димензија на политиката (polity) се занимава со референтните рамки, во кои се случува политиката. Кој кои овластувања ги добива? Како ќе се спроведат изборите? Како настануваат законите? Кои права и припаѓаат на опозицијата? Како поединечните и групите на интерес можат да влијаат на политичките процеси? Под овие димензии се носат уставот, правниот систем и законите кои го регулираат мирољубивиот однос кон политичките прашања во еден демократски процес на одлучување. Еден широко сфатен политички поим кон кого е интегрирана културна димензија која се занимава со вредностите и ставовите кои влијаат на политичкото однесување на граѓаните.

#### Клучни прашања кај трите перспективи на поимот политика

Трите наведени димензии дозволуваат набљудување на поимот политика од различни перспективи. Еден на таков вид структуриран начин на набљудување овозможува да се редуцира комплексноста на политичката тема. Секоја од овие три перспективи нафрла воедно интересни клучни прашања. Долу наведените прашања се однесуваат на нашиот горе наведен типичен пример и се разбира мора да бидат адаптирани на материјалот кој се посредува.

<b>Димензија на политичките содржини (policy)</b>		<b>Одговори</b>		
Од што се состои проблемот кој мора да биде решен?	Опасност од зголемување на јавното задолжување во време на рецесија			
Кои актери се инволвирани и кои цели или интереси ги следат?	Локалните политичари: сакаат да избегнат натамошно задолжување со скратување на јавните издатоци Фамилиите со слаби приходи: бараат сиромашните фамилии и натаму да бидат поддржани			
Кои човекови права се засегнати?	Рамноправност и недискриминација Правото на образование Правото на социјална сигурност			
Кои предлози за решение се изнесени или ќе се дискутираат?	Намалување или кретење на бонусот за училишниот автобус за семејствата.			
<b>Димензии на политичкото изнаоѓање на решение (politics)</b>				
Кој учествува во процесот на одлучување?	Политичарите	Претставници од медиумите	Семејствата	
Кои актери се согласни, кои не се?	Се согласуваат со предлогот да се намали бонусот за семејствата		Се против кретење	
Кои можности ги имаат различните актери за да влијаат на дефинитивното решение?	Директен приод до членовите на градското собрание		Добиваат поддршка од околината од населението или од медиумите	
Кој има повеќе моќ, кој помалку?	Тоа е нејасно. Типичниот пример не содржи индикации за тоа.			
Кој има поголема или помала шанса да најде мнозинство?	Политичарите би можеле релативно лесно да најдат мнозинство во парламентот; кај едно непопуларно решение сепак на следните избори би можеле да изгубат гласови, што би требало да ги мотивира претпазливо да се однесуваат			
<b>Институционалната димензија (рамковни услови; polity)</b>				
Кои основни принципи од Уставот или од правниот систем се релевантни или наоѓаат примена?	Контролата и разграничувањето на компетенциите помеѓу егзекутивата, парламентот и јудикативата, конституционалноста, социјалната сигурност, слободата на печатот, слободата на изразување на личното мислење			
Кои релевантни меѓународни и / или регионални норми на човековите права важат?	Универзалната декларација на човекови права (1948) Европската конвенција на човековите права			

	(1950) ООН – Конвенцијата за правата на детето (1989)
Кои политички институции учествуваат и кои ингеренции за одлучување ги имаат?	Градското собрание како легислатива
Кои закони и правни принципи наоѓаат примена?	Типичниот пример не содржи индикации, тоа е сепак стандардно прашање кое секогаш би требало да се постави.

Што постигнува оваа анализа во образованието за демократија и човекови права?

Структурирана и систематска анализа на една политичка тема го поддржува наставникот во неговата подготовка за лекциите во образованието по ОДГ/ОЧП и на учениците им го олеснува разбирањето на политиката.

Наставникот

- може да одлучи дали ќе се концентрира само на една димензија при што со помош на типичен пример, како погорниот ќе посочи како функционираат политичките институции, како се носат политичките решенија, што е политичко прашање и како може да биде решено;
- од овој типичен пример може да направи игра на одлучување при што учениците ќе играат различни улоги и ќе преговараат за решение;
- ќе бара соодветен материјал за актуелни теми во медиумите.

Учениците

- ја развиваат нивната способност да избираат и разбираат информации за политички прашања, процеси на одлучување и политички институции;
- учат да поставуваат прашања кои ќе им помогнат во нивната анализа;
- учат како да постапуваат со комплексна тема при што се концентрираат на еден поединечен аспект и темата ја набљудуваат од различни перспективи.